

จดหมายข่าว

ราชบัณฑิตยสถาน

สนามเสือป่า เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐ โทร. ๐ ๒๓๕๖ ๐๔๖๖-๗๐ โทรสาร ๐ ๒๓๕๖ ๐๔๙๐

ปีที่ ๑๗

ฉบับที่ ๑๙๐

มีนาคม ๒๕๕๐

ISSN 0857-7064

ความหมายตราสัญลักษณ์

งานเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา
๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

พระราชลัญจกรประจำพระองค์ รัชกาลที่ ๙ เป็นภาพพระที่นั่งอัฐทิศอุทุมพรราชอาสน์ ประกอบด้วยวงจักร กลางวงจักร มีอักขระเป็นอุณาโลม รอบวงจักรมีรัศมีเปล่งออกโดยรอบ เหนือวงจักรเป็นพระเศวตฉัตร ๗ ชั้น ตั้งอยู่บนพระที่นั่งอัฐทิศอุทุมพรราชอาสน์ อันหมายถึงพระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ มีพระบรมเดชานุภาพเป็นใหญ่ในแผ่นดิน โดยในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระองค์ได้ประทับเหนือพระที่นั่งอัฐทิศอุทุมพรราชอาสน์ตามโบราณราชประเพณี และสมาชิกรัฐสภาได้ถวายน้ำอภิเษกจากทิศทั้งแปดเป็นครั้งแรกแทนราชบัณฑิต ส่วนพระแท่นลานนั้นโรยด้วยดอกพิกุลเงินพิกุลทอง ๙ ดอก พระราชลัญจกรล้อมรอบด้วยเพชร ๘๐ เม็ด หมายถึงพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ด้านบนพระราชลัญจกรเป็นพระมหาพิชัยมงกุฏ อันเป็นเครื่องประกอบ

ปี ๒๕๕๐ ปีภาษาไทย เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคล
เฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ ราชบัณฑิตยสถานรณรงค์เพื่อการใช้ภาษาไทย
ที่ถูกต้องเหมาะสมทั้งการเขียน การอ่าน การพูด และการร้องเพลง

พระบรมราชอิสริยยศของพระมหากษัตริย์และเป็นเครื่องหมายแห่ง ความเป็นสมเด็จพระบรมราชาธิราช ภายในพระมหาพิชัยมงกุฏ เป็นเลข ๙ หมายถึงรัชกาลที่ ๙ พระมหาพิชัยมงกุฏนั้นอยู่ด้านหน้าพระนพปฎลมหาเศวตฉัตรซึ่งอยู่กึ่งกลางและขนานข้างด้วย พระเศวตฉัตร ๗ ชั้น อันเป็นเครื่องแสดงพระราชอิสริยยศอันยิ่งใหญ่ของพระมหากษัตริย์ ด้านล่างพระราชลัญจกรเป็นเลข ๘๐ หมายถึง พระองค์มีพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ถัดจากเลขไทยลงมาเป็นแพรแถบบอกชื่องานพระราชพิธีมหามงคลเฉลิม พระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ แพรแถบนอกจากบอกชื่องานพระราชพิธีแล้ว ยังรองรับประคองพระเศวตฉัตรด้วย

ข่าวราชบัณฑิตยสถาน

- **ราชบัณฑิตยสถาน** จัดงานครบรอบการสถาปนาราชบัณฑิตยสถาน ปีที่ ๗๓ เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๐ ณ ราชบัณฑิตยสถาน สนามเสือป่า

- **ราชบัณฑิตยสถาน** จัดอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดทำแผนกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรบุคคลของราชบัณฑิตยสถาน ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๐ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการบริหารทรัพยากรบุคคล (HR Scorecard) และการจัดทำแผน กลยุทธ์การบริหารทรัพยากรบุคคลของราชบัณฑิตยสถาน เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๐ ณ ห้องประชุม ๕๐๑-๕๐๒ ราชบัณฑิตยสถาน

- **ราชบัณฑิตยสถาน** จัดให้มีการประชุมสภาราชบัณฑิต ครั้งที่ ๑/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๐ ณ ห้องประชุมชั้น ๕ ราชบัณฑิตยสถาน

สรุปการบรรยายสนอผลงานค้นคว้าและวิจัยของราชบัณฑิตและภาคีสมาชิกต่อที่ประชุมสำนัก

สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง

- วันพุธที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ **ดร.ปฐมาภรณ์ บุษปธำรัง** ภาคีสมาชิก ประเภทสังคมศาสตร์ สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ และสวัสดิการสังคม บรรยายเรื่อง “*สวัสดิการครอบครัวและเด็กในสังคมไทย*” บทความนี้ประมวลภาพการเปลี่ยนแปลงของครอบครัวในสังคมไทย สภาพปัญหาอันเป็นที่มาของสวัสดิการ ครอบครัวและเด็กซึ่งตอบสนองต่อความจำเป็นของครอบครัวในสังคมไทยในปัจจุบัน ครอบครัวในฐานะที่เป็นสถาบันขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกยุคทุกสมัยและมีหน้าที่ในการช่วยให้สังคมดำรงอยู่ได้โดยการผลิตและกล่อมเกลาสมาชิกใหม่แก่สังคม ครอบครัวที่ดีและปราศจากการใช้ความรุนแรงย่อมนำไปสู่สังคมที่ดี อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงใช้ว่าทุกครอบครัวหรือสมาชิกทุกคนของครอบครัวจะสมบูรณ์แบบเสมอไป ครอบครัวบางครอบครัวหรือสมาชิกบางคนของครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็ก อาจมีปัญหาหรือข้อบกพร่องเหล่านี้ หากปล่อยไว้ก็อาจนำไปสู่ปัญหาของสังคมนั้น ๆ ได้ การแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องนี้ ครอบครัวหรือเด็กอาจทำได้เอง อย่างไรก็ตาม บุคคลอาจมีปัญหา อาจต้องการความช่วยเหลือจากภายนอกซึ่งอาจเป็นองค์กรของรัฐหรือเอกชนก็ได้ การให้ความช่วยเหลือดังกล่าวข้างต้นถือเป็นการให้บริการสวัสดิการครอบครัวและเด็กที่มีขึ้นเพื่อให้แต่ละบุคคลและครอบครัวสามารถปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมด้วยดี โดยผู้ให้บริการประยุกต์เทคนิคและวิธีการทางสังคมสงเคราะห์ ที่มุ่งช่วยให้แต่ละบุคคล กลุ่มชน และชุมชน ได้รับบริการตรงตามความจำเป็นและสภาพปัญหา บริการเหล่านี้มีทั่วไปในนานาประเทศและประเทศไทย
- วันพุธที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๐ **ศาสตราจารย์ ดร.จิรัช วิระสย** ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง “*กระแส Post-modern*” กระแสแนวความคิดหลังสมัยใหม่ (postmodernism) มีปรากฏทั้งในด้านศิลปกรรม ด้านสังคมศาสตร์ และด้านอื่น ๆ ในที่นี้เน้นด้านสังคมศาสตร์ โดยรวบรวมคำอธิบายจากแหล่งต่าง ๆ มาเสนอ เพื่อให้เห็นว่าแนวความคิดหลังสมัยใหม่นี้ต่างไปจากแนวความคิดสมัยใหม่อย่างไรบ้าง แนวความคิดหลังสมัยใหม่ด้านสังคมศาสตร์ ตามพจนานุกรมสังคมวิทยา ชื่อ Collins Internet-Linked Dictionary of Sociology ของ David และ Julia Jary ฉบับ ค.ศ. ๒๐๐๖ มีลักษณะสำคัญ ดังนี้ ๑) มองว่าโลกเคลื่อนที่ ไหลเวียนและแยกกระจาย โดยไม่กำหนดว่าจะมีคุณค่าสูงสุด ๒) ถือว่าเป็นการสิ้นสุดแห่งอิทธิพลที่โดดเด่นสมัยหนึ่งของความเชื่อหรือศรัทธาที่มีต่อวิทยาศาสตร์แบบธรรมชาติ และในความเชื่อที่ว่ามีทิศทางเดียวสู่ความก้าวหน้า ๓) ไม่เชื่อทฤษฎีเชิงประจักษ์ ที่เกี่ยวข้องกับการทดลอง และพิสูจน์เชิงวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ คือมีการชิง ดวง วัด ๔) ให้ความสำคัญต่อจิตใต้หรือไร้สำนึก (unconscious) ภาพลักษณ์ (images) และเครื่องหมาย (signs) ต่าง ๆ ที่ปรากฏทั่ว ๆ ไป รวมทั้งการมีทฤษฎีที่ผิดแผกแตกต่างกันออกไป นักคิดหลังสมัยใหม่ถือว่าสมมุติฐานของ มักซ์ เวเบอร์ (Max Weber) และ คาร์ล

มากซ์ (Karl Marx) ที่ว่า “การเปลี่ยนแปลงนำไป ณ ทิศทางใดทิศทางหนึ่ง โดยเฉพาะนำไปสู่ความก้าวหน้า” นั้นได้พังทลายลงไปแล้ว เพราะไม่ถือว่ามีสิ่งที่เป็นแกนหลัก (grand narratives) อันเป็นภาพรวมของความเป็นไปของสังคม นักคิดหลังสมัยใหม่ถือว่าไม่มีสิ่งๆ ที่เรียกว่าประวัติศาสตร์ คือ ไม่มีการเชื่อมต่อระหว่างอดีตกับปัจจุบันสู่อนาคต โลกหลังสมัยใหม่ไม่ถูกกำหนดให้เดินทางเข้าสู่ความเป็นสังคมนิยม แต่เป็นโลกที่ถูกครอบงำโดยสื่อใหม่ ต่าง ๆ ซึ่งดึงให้ตัวมนุษย์ออกจากอดีต ภาวะสังคมตามทฤษฎีของนักคิดหลังสมัยใหม่มีลักษณะที่เป็นพหุสภาวะ คือมีหลายองค์ประกอบและแต่ละองค์ประกอบยังผิดแผกแตกต่างกันไป สังคมหลังสมัยใหม่ถูกครอบงำโดยแผ่นฟิล์ม ภาพวิดีโอ โปรแกรมโทรทัศน์ เว็บไซต์ ซึ่งล้วนแต่ส่งภาพลักษณะวนไปเวียนมาทั่วผืนพิภพ ส่งผลให้มนุษย์ได้สัมผัสกับความคิดและคุณค่าต่าง ๆ แต่มีความเกี่ยวพันเพียงเล็กน้อยกับตัวศาสตร์ คือความเป็นไปในอดีตของอาณาบริเวณที่อาศัยอยู่หรือแม้กระทั่งเกี่ยวกับประวัติของตนเอง ทุกสิ่งทุกอย่างในสายตาของนักคิดหลังสมัยใหม่มีการเคลื่อนที่ไม่หยุดยั้ง ของ บูดริแยร์ (Jean Baudrillard) ชาวฝรั่งเศส นักทฤษฎีคนสำคัญของแนวคิดหลังสมัยใหม่เชื่อว่า การสื่อสารผ่านอิเล็กทรอนิกส์ได้ทำลายความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่มีต่ออดีต ทำให้โลกมีลักษณะที่ปั่นป่วนอลวน (chaotic) และดูว่างเปล่าจากความหมายที่แท้จริง ทั้ง ๆ ที่เขาได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดของมากซ์ แต่เขาได้ค้นพบว่าสิ่งที่มากซ์ได้กล่าวไว้ว่า “พลังทางเศรษฐกิจมีบทบาทในการกำหนดชะตาของสังคม” นั้น หากเป็นเช่นนั้นต่อไปไม่ เพราะพัฒนาการจากการสื่อสารผ่านอิเล็กทรอนิกส์และสื่อสารมวลชนประเภทต่าง ๆ ได้สร้างสิ่งที่มีบทบาทแทนพลังทางเศรษฐกิจขึ้นมา นั่นคือ เครื่องหมาย (signs) และภาพลักษณ์ต่าง ๆ (images) ทฤษฎีดังกล่าวเชื่อมโยงกับทฤษฎีโครงสร้าง (structuralism) ซึ่งถือว่าความหมายเกิดขึ้นเพราะการใช้ภาษา ไม่ใช่เพราะเป็นตัวแทนหรือบ่งชี้ความจริงนอกภาษา ของ บูดริแยร์กล่าวต่อไปว่า หลังสมัยใหม่เป็นยุคที่ถูกครอบงำโดยสื่อต่าง ๆ ความหมายจึงถูกสร้างขึ้นโดยการเคลื่อนย้ายและเคลื่อนไหวของภาพต่าง ๆ ดังปรากฏในรายการโทรทัศน์รวมถึงสื่ออินเทอร์เน็ต หรือสื่อภาพยนตร์อื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ โลกทางสังคมของมนุษย์จึงมีลักษณะเหมือนกับเป็นโลกแห่งมายา (make-believe universe) ซึ่งมนุษย์แต่ละคนตอบสนองต่อภาพลักษณ์ของสื่อต่าง ๆ มากกว่าต่อตัวบุคคลหรือสถานที่ที่แท้จริง เขายกตัวอย่างกรณีของอุบัติเหตุที่ทำให้เจ้าหญิงไดอานา (Diana, Princess of Wales) สิ้นพระชนม์ใน ค.ศ. ๑๙๙๗ ว่ามีการแสดงออกซึ่งความโศกอาดูรอย่างท่วมท้น ไม่ใช่เพียงแต่ในประเทศอังกฤษ แต่ทั่วโลก แล้วได้ตั้งคำถามว่าการแสดงความเสียใจอย่างสุดซึ้งของเหล่าประชาชนทั้งหลายนั้น แสดงต่อตัวตนของเจ้าหญิงไดอานาหรือต่อภาพลักษณ์ต่าง ๆ เขาตอบเองว่าเจ้าหญิงไดอานาสถิตอยู่ในจิตใจของประชาชนส่วนใหญ่ผ่านสื่อ ดังนั้น การสิ้นพระชนม์ของเจ้าหญิงไดอานาจึงเปรียบเสมือนกับเป็นเหตุการณ์ในละครสนุก ๆ ทางโทรทัศน์มากกว่าเป็นเหตุการณ์ที่แท้จริงซึ่งประชาชนได้เข้าถึง เขาลงใจกล่าวสรุปว่า ชีวิตมนุษย์ละลายเข้าสู่จอโทรทัศน์ (the dissolution of life into TV)

สำนักวิทยาศาสตร์

- วันพุธที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ศาสตราจารย์ ดร.อานนท์ บุญยะรัตเวช ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์ บรรยายเรื่อง “เหนือพันธุกรรม : เราโตขึ้นมาได้อย่างไร ?” มนุษย์มีวิวัฒนาการ และพัฒนาการด้วยกระบวนการซับซ้อนที่นักชีววิทยาพยายามอธิบายโดยอาศัยวิทยาการด้าน Developmental biology ความรู้ด้านอณูพันธุกรรม (Molecular genetic) และภาวะเหนือพันธุกรรมทั่วไปที่เรียกว่า Epigenetic ทำให้เราเข้าใจกลไกการพัฒนาการของมนุษย์ตั้งแต่เริ่มปฏิสนธิ (fertilization) ว่าเรามีพัฒนาการโตขึ้นมาได้อย่างไร โดยอธิบายในระดับการทำงานของเซลล์และ protein ความเข้าใจเดิมที่คิดว่า เราเป็นมนุษย์ย่อบางส่วนอยู่ในเชื้ออสุจิ (sperm) หรือไข่ (ovum) แล้วค่อย ๆ ขยายส่วนโตขึ้นเป็นการสร้างสมมติฐานที่เรียกว่า Epigenesis ที่พยายามอธิบายในหลักการของการขยายขนาดจากส่วนย่อยเล็ก ๆ เหมือนการใช้เลนส์ส่องขยายจากจุดเล็กให้เห็นเป็นจุดใหญ่ขึ้นตามกำลังขยายตามลำดับ แต่ Epigenesis อธิบายไม่ได้ว่าเราโตขึ้นมาได้อย่างไร องค์ความรู้ใหม่ที่พยายามอธิบายพัฒนาการของมนุษย์จาก zygote (ที่เป็นผลจาก sperm ผสม ovum) จนเป็นร่างมนุษย์ระยะต่าง ๆ คือ embryo, fetus และ adult นั้น อาศัยหลักคือ ๑. Central Dogma การสร้างผลผลิตคือ protein โดยอาศัยรหัสพันธุกรรมโดยมีลำดับดังนี้ DNA → RNA → Protein ๒. Epigenetic การควบคุมเหนือรหัสพันธุกรรม ซึ่งบังคับ กำกับ central dogma อยู่โดยอาศัยโครงสร้างสามมิติของสาย DNA และ สารบางอย่างเป็นตัวกำหนด ๓. การทำงานของเซลล์ จากข้อ ๑ และ ๒ กำหนดให้เซลล์ทำหน้าที่ทั้งด้านการกำหนดโครงสร้างของตัวเอง และการแสดงพฤติกรรมของเซลล์ และการกำหนดบทบาทตัวเองในการทำงานร่วมกับเซลล์อื่นเพื่อทำหน้าที่ด้วยกันเป็นองค์รวมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการเจริญเติบโตแบบมีทิศทางรูปแบบที่ถูกต้องเหมาะสม คำอธิบาย และองค์ความรู้ทั้งหมดนี้พอที่จะสร้างความเข้าใจถึงกลไกว่ามนุษย์เราพัฒนาการเจริญเติบโตจนเป็นผู้ใหญ่ได้อย่างไร อย่างไรก็ตาม คำตอบนี้ยังไม่ถือว่าเป็นสิ้นสุด เพราะมนุษย์มีกระบวนการด้านจิตใจ ซึ่งทางตะวันตกกำลังให้ความสำคัญในการวิจัยเรื่อง Mind เพื่อเป็นองค์ประกอบที่จะอธิบายความเป็นมนุษย์ได้มากขึ้น วิทยาศาสตร์จะเข้าถึง Mind ได้มากน้อยเพียงใดเป็นเรื่องที่ทำทลายความสามารถของนักวิทยาศาสตร์ หากวิทยาศาสตร์เข้าถึง Mind ได้ถึงตอนนั้นก็อาจเป็นเพียงแค่ “รู้ได้ด้วยตนเอง” หรือ “ปจจิตตัง” เท่านั้น คือจะอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจ ก็คือบอกวิธีให้เข้าถึงด้วยตัวผู้รู้ของตนในแต่ละคนเท่านั้น นั่นคือจุดสุดท้ายของความเข้าใจอย่างแท้จริงคือธรรม ของพระพุทธเจ้านั่นเอง **รองศาสตราจารย์ ดร.วงจันทร์ วงศ์แก้ว** ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สาขาวิชาพฤกษศาสตร์ บรรยายเรื่อง “ภาวะโลกร้อนมีผลต่อพืช C_3 มากกว่าพืช C_4 ” การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศของโลกทำให้เกิดภาวะโลกร้อน และมีคาร์บอนไดออกไซด์เพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการสังเคราะห์แสงของพืช C_3 มากกว่าการสังเคราะห์แสงของพืช C_4 แต่ผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ค่อนข้างซับซ้อนและต้องการการศึกษาให้

สมบูรณ์กว่าที่มีอยู่ และ **ศาสตราจารย์ ดร. สิริวัฒน์ วงษ์ศิริ** ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ชีวภาพ สาขาวิชาชีววิทยา บรรยายเรื่อง “ไรผึ้ง” ไรเป็นสัตว์ในกลุ่มสัตว์ขาข้อ มีแปดขา โดยจัดอยู่ในชั้นคลาสอะคาไร (subclass Acari) ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้คือศูนย์กลางความหลากหลายของไรผึ้ง พบไรที่เข้าทำลายผึ้งให้น้ำหวาน (honeybees) สกุลเอปิส (*Apis*) ที่สำคัญคือสกุลวารัวร์ว (*Varoa*) ได้แก่ ไรชนิด *Varoa jacobsoni*, *V. rindereri*, *V. underwoodi*, และ *V. destructor* และ ในสกุลยูวารัวร์ว (*Euvaroa*) ได้แก่ ไรชนิด *Euvaroa sinhi* และ *E. wongsirii* ทั้งสองสกุล จัดอยู่ในวงศ์ Varroidae และไรในสกุล *Tropilaelaps* ได้แก่ ไรชนิด *Tropilaelaps clerae* และ *T. koenigerum* ในวงศ์ Laelapidae ไรเป็นกลุ่มสิ่งมีชีวิตที่เข้ามาใช้ประโยชน์จากผึ้ง และก่อความเสียหายให้กับผึ้งและวงการเลี้ยงผึ้งพันธุ์ (*Apis mellifera*) อย่างกว้างขวาง ในสภาพธรรมชาติที่พบไรที่เป็นปรสิตได้ก่อให้เกิดความเสียหายกับผึ้งอีกห้าชนิด ได้แก่ ผึ้งโพรง (*A. cerana*) ผึ้งหลวง (*A. dorsata*) ผึ้งมัน (*A. florea*) ผึ้งมันเล็ก (*A. andreniformis*) และผึ้งโพรงเบอร์เนียว (*A. koschevnikovi*) เนื่องจากผึ้งให้น้ำหวานในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความหมายหลากหลายสูงและมีเรื่องราวทางวิวัฒนาการที่ยาวนาน ดังนั้นเชื้อโรค ศัตรูและปรสิตของผึ้งที่พบในบริเวณนี้จึงเหมือนกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงเป็นบริเวณที่น่าสนใจต่อการศึกษาค้นคว้าความหลากหลายทางชีวภาพและการควบคุมโรคศัตรูผึ้ง

- วันพุธที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๐ **ดร.ครรชิต มาลัยวงศ์** ราชบัณฑิต ประเภทวิทยาศาสตร์กายภาพ สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ บรรยายเรื่อง “การพัฒนาบุคลากรซอฟต์แวร์ไทย (*Thai Software Manpower Development*)” ประเทศไทยเห็นความสำคัญของการพัฒนาอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์มานานแล้ว เมื่อราวยี่สิบกว่าปีมานี้ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการพลังงาน (ชื่อขณะนั้น) ได้แต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ขึ้น แต่ก็ต้องยุติการทำงานลงโดยยังไม่ได้เริ่มดำเนินการ ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๓๔ รัฐบาลได้ตั้งศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (หรือเนคเทค) ขึ้นเพื่อทำวิจัยและสร้างต้นแบบฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ขึ้น และต่อมาได้โอนย้ายไว้ได้สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ต่อมา สวทช. ได้ตั้งเขตอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ประเทศไทย หรือซอฟต์แวร์พาร์คขึ้น เพื่อให้เป็นแกนกลางสำหรับบ่มเพาะผู้ผลิตซอฟต์แวร์ที่เป็นบริษัท และบุคคล ใน พ.ศ. ๒๕๔๖ เมื่อมีการตั้งกระทรวงไอซีทีขึ้นแล้ว รัฐบาลก็ได้ตั้งสำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติขึ้น อีกหน่วยงานหนึ่ง ถึงแม้จะมีหน่วยงานถึง ๓ หน่วยในการส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ แต่อุตสาหกรรมนี้ก็ยังไม่เข้มแข็งพอที่จะสร้างซอฟต์แวร์สำหรับใช้ในประเทศเพื่อทดแทนการนำเข้าซอฟต์แวร์ ปัญหาสำคัญที่ทำให้อุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ไทยไม่ก้าวหน้าคือ ความก้าวหน้าทางฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ที่รวดเร็ว จนไทยตามไม่ทัน บริษัทเล็กไม่สามารถพัฒนาซอฟต์แวร์ให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของระบบปฏิบัติการ การเรียนการสอนที่ล้าสมัย ค่านิยมของนักศึกษาไทยที่ต้องการเรียนสาย ๆ และไม่ต้องการ

ทำงานหนักแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่อุตสาหกรรมซอฟต์แวร์นั้นประกอบด้วย การสำรวจ ICT Skill การปรับเปลี่ยนหลักสูตรเกี่ยวกับวิศวกรรมซอฟต์แวร์ การสร้างมาตรฐานการรับรองความสามารถด้านไอซีที และการใช้ People CMM ในการบริหารบุคลากรซอฟต์แวร์ของหน่วยงาน

ดร.จรงค์ ผลประเสริฐ ภาควิชาวิศวกรรมเทคโนโลยี สาขาวิชาการบริหารจัดการเทคโนโลยี บรรยายเรื่อง “สารอันตรายคงทนที่ควรเฝ้าระวัง” การสังเคราะห์สารเคมีมีหลากหลายชนิดเพื่อใช้ประโยชน์ทางด้านอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และกิจวัตรประจำวันของมนุษย์ สารเคมีสังเคราะห์บางอย่างคงทนในธรรมชาติ ไม่ย่อยสลายง่าย และเป็นอันตรายต่อคนและสัตว์ บริษัท 3M ในสหรัฐอเมริกาได้สังเคราะห์สาร Perfluorinated compounds และมีการนำมาใช้งานอย่างกว้างขวางทั่วโลก เช่น การเคลือบผิววัสดุ พรม เสื้อผ้า น้ำยาดับเพลิง อุตสาหกรรม semiconductor และ detergents ได้มีการสำรวจความปนเปื้อนของสารเหล่านี้ในบริเวณทะเลสาบ Biwa ประเทศญี่ปุ่น พบว่าแหล่งน้ำผิวดิน น้ำประปามีสารอันตรายตกค้างอยู่และมีการสะสมในปลา ในระดับมากกว่าหนึ่งหมื่นเท่าในน้ำ ในมลรัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ก็มีปัญหาสารตกค้างเหล่านี้ปนเปื้อนในแหล่งน้ำ ทะเลสาบ ปลา และสัตว์อื่น ๆ เนื่องจากสาร Perfluorinated compounds สามารถทำให้เกิดโรคมะเร็ง และเป็น endocrine disrupting chemicals จึงควรมีการป้องกันไม่ให้สารเหล่านี้ปนเปื้อนในแหล่งน้ำ ปัจจุบันมีการทำวิจัยเพื่อกำจัดสารเหล่านี้จากแหล่งน้ำเสียของโรงงานอุตสาหกรรมและในการผลิตน้ำประปา วิธีกำจัดที่ได้ผลดีคือ Reverse osmosis membrane filtration และ electrochemical precipitation แต่ค่าใช้จ่ายสูง และมีปัญหาการกำจัดกากตะกอน และ**ศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ดำรงค์เลิศ** ราชบัณฑิต ประเภทวิทยาศาสตร์ประยุกต์ สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ **ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มะลิ หุ่นสม** และ **นายบัณฑิต เลิศประชาอนุรักษ์** ภาควิชาเคมีเทคนิค คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บรรยายเรื่อง “การบำบัดสีและสารประกอบอินทรีย์ในน้ำกากส่าโดยเครื่องปฏิกรณ์ที่ใช้อัลตราโซนิก” น้ำทิ้งจากหอกลับเรียกว่า น้ำกากส่า ประกอบด้วย สารอินทรีย์หลายชนิด ได้แก่ สารเมลานอยดิน ซึ่งสารเมลานอยดินสามารถถูกกำจัดด้วยเครื่องปฏิกรณ์ที่ใช้อัลตราโซนิกทำงานด้วยระบบแบบพัลส์หรือเครื่อง 3PE (Pulse Porous Percolated Electrode Reactor or 3PE reactor) และการตกตะกอน เครื่อง 3PE นี้เกิดขึ้นจากการทำงานของ ๒ เทคนิคพร้อมกันคือ เคมีไฟฟ้าและฟลูอิดไดเซนซ์ การวิเคราะห์เบื้องต้นของน้ำกากส่า พบว่า ซีโอดี บีโอดี ของแข็งทั้งหมด ของแข็งแขวนลอย และของแข็งละลาย มีค่าเท่ากับ ๑๐๙,๑๖๕ ๒๓,๗๓๘ ๑๐๒,๔๙๕ ๔,๕๒๕ และ ๙๘,๐๓๐ มิลลิกรัมต่อลิตร ตามลำดับ งานวิจัยนี้ได้ศึกษาการทำงานทั้ง ๒ แบบ คือกระบวนการแบบกะและกระบวนการแบบต่อเนื่อง ตัวแปรที่ศึกษาสำหรับกระบวนการแบบกะ คือ ชนิดของอัลตราโซนิก ผลกระทบของความเข้มข้นอะลูมิเนียมซัลเฟต ผลความเข้มข้นของโซเดียมคลอไรด์ และผลความเข้มกระแสไฟฟ้า จากการทดลองพบว่า ภาวะที่เหมาะสม คือ

อัลตราโซนิกเป็นแอมป์ ความเข้มข้นของอะลูมิเนียมซัลเฟตคือ ๔ กรัมต่อลิตร การบำบัดด้วยการตกตะกอนก่อนผ่านเคมีไฟฟ้า (Pretreatment process) ความเข้มข้นของโซเดียมคลอไรด์ ๑๐ กรัมต่อลิตร และความเข้มกระแสไฟฟ้า ๑๐ แอมแปร์ สามารถปริมาณของสี ซีโอดี บีโอดี และของแข็งแขวนลอยร้อยละ ๙๘, ๓๕, ๕๔ และ ๙๘ ตามลำดับ ในส่วนกระบวนการต่อเนื่อง ตัวแปรที่ศึกษา คือ อัตราการไหลและสัดส่วนของการบ้อนย้อนกลับที่เหมาะสม ผลการทดลองพบว่า ภาวะที่เหมาะสมคือที่อัตราการไหล ๐.๕ ลิตรต่อชั่วโมง สามารถลดปริมาณของสี ซีโอดี บีโอดี และของแข็งแขวนลอยได้ร้อยละ ๘๐, ๒๖, ๓๐ และ ๙๘ ตามลำดับ สัดส่วนของการบ้อนย้อนกลับที่เหมาะสมคือ ๙ ต่อ ๑ สามารถลดสีได้ร้อยละ ๘๘

สำนักศิลปกรรม

- วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ **ศาสตราจารย์ ดร.อุดม วโรตม์ลิขิตดี** ราชบัณฑิต ประเภทวรรณศิลป์ สาขาวิชาภาษาศาสตร์ บรรยายเรื่อง “สิทธิในการใช้ภาษา (Language Rights)” เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๓ จอมพล แปลก พิบูลสงคราม ได้ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยรัฐธรรมนูญที่ ๙ เรื่องภาษาและหนังสือไทยกับหน้าที่พลเมืองดี ให้ภาษาไทยเป็นภาษาของชาติ มีการกำหนดให้คนไทยที่ไม่รู้หนังสือซึ่งได้มีการสำรวจสำมะโนประชากรเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐ ว่ามีถึงร้อยละ ๖๘.๘๐ ต้องเข้าเรียนโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ โรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ต้องหยุดชะงักลง พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้มีการทำสำมะโนประชากรใหม่ ปรากฏว่าจำนวนผู้ไม่รู้หนังสือลดลงถึงร้อยละ ๒๒.๖๐ ปัจจุบัน คนไทยที่ไม่รู้หนังสือมีเพียงร้อยละ ๒.๐๐ ตีกว่าทุกประเทศในแถบเอเชียด้วยกัน แนวความคิดเรื่องภาษาเดียวสำหรับประเทศเดียวย่อมเหมาะสมกับกาลเวลาและสมัยหนึ่ง แต่เมื่อได้วิเคราะห์ถึงปัจจัยอื่นในอีกสมัยหนึ่ง ความคิดดังกล่าวอาจจะต้องมีการพัฒนาแก้ไข สิทธิในการใช้ภาษาของกลุ่มชนในชาติน่าจะได้นำมาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสมานฉันท์ของคนในประเทศ การยอมรับซึ่งกันและกัน การที่เราให้เกียรติเขา เขาก็จะให้เกียรติเรา น่าจะเป็นมิติที่เหมาะสมและที่ดีสำหรับสังคมแห่งความมีอารยะ การใช้ภาษาแม่เป็นสะพานเชื่อมโยงระหว่างภาษาแม่กับภาษาประจำชาติหรือระหว่างภาษาแม่กับภาษาราชการจะสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันของคนในชาติให้ดียิ่งขึ้น และ **ศาสตราจารย์ ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์** ราชบัณฑิต ประเภทวรรณศิลป์ สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ บรรยายเรื่อง “ชาวต่างประเทศในเรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู่” เรื่องพระอภัยมณี ของสุนทรภู่ จัดอยู่ในประเภทนิทานคำกลอน แม้จะเป็นนิทานไทยแต่ก็มีเรื่องราวเกี่ยวกับนานาชาติอยู่มาก สันนิษฐานกันว่าสุนทรภู่ซึ่งเคยได้ยืมได้ฟังนิทานอาหรับราตรี นิยายจีน ตลอดจนเรื่องชาวยุโรปซึ่งเข้ามามีอิทธิพลอยู่ในเอเชีย ได้นำเค้าเรื่องและความรู้เรื่องนานาชาติมาผูกเป็นนิทานไทย สอดแทรกจินตนาการและอัจฉริยะของท่านไว้ในเรื่องจนกลายเป็นวรรณคดีอมตะที่สนุกสนานแปลกใหม่ มีตัวละครซึ่งเป็นชาวต่างประเทศมากพอสมควร ซึ่งอาจแบ่งได้เป็นชนชาติเอเชีย

เช่น จีน อินเดีย มลายู และชาวยุโรปซึ่งแม่เรียกรวม ๆ ว่าฝรั่ง แต่ก็มีหลายเชื้อชาติ เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส ดัตช์ แม่ชื่อชาวต่างประเทศมีเสียงคล้ายภาษาไทยหรือจีน แต่ก็อาจอนุมานว่าเป็นธรรมเนียมสมัยนั้นที่แปลงชื่อให้จำได้ง่าย เรื่องพระอภัยมณีเริ่มมีลักษณะนานาชาติตั้งแต่ศรีสุวรรณกับพรหมณ์โมรา สาณน และวิเชียรเริ่มลงเรือตามหาพระอภัยมณีซึ่งถูกนางผีเสื้อลักพาไป เรือได้มาถึงเมืองรมจักรซึ่งเป็นดินแดนไทย ศรีสุวรรณรักนางเกศรา ธิดาท้าวทศวงศ์เจ้าเมืองรมจักร เมื่อท้าวอุเทนชาวอังกฤษยกทัพมาตีรมจักร โดยนำกองทัพประกอบด้วยฝรั่ง ชาวอังกฤษ ดัตช์ และชาวเอเชียหลายเชื้อชาติมาสู้รบ ศรีสุวรรณและพรหมณ์ทั้ง ๓ จึงอาสาต่อสู้ขับไล่จนแตกพ่ายไป ตั้งแต่ศึกท้าวอุเทนซึ่งนำทัพนานาชาติมาโจมตีรมจักร เรื่องพระอภัยมณีก็มีลักษณะเป็นนานาชาติ ชาวต่างประเทศเข้ามามีบทบาทต่าง ๆ กัน ได้แก่ เป็นเจ้าเมือง โจรสลัด พลรบ กะลาสี คนเรือแตกติดอยู่บนเกาะ ผู้อ้างตนเป็นผู้วิเศษ (ซีเปลือย) บาทหลวง ธิดาเจ้าลิงกาซึ่งขึ้นครองเมืองลังกาและทำเสน่ห์ทำศึกเพื่อแก้แค้นฝ่ายพระอภัยมณี เรื่องชาวต่างประเทศในพระอภัยมณีเผยโลกทัศน์ของสุนทรภู่และคนไทยสมัยนั้นว่ารู้จักชาวต่างประเทศคิพอดควร พระอภัยมณีและสินสมุทรเมื่อติดอยู่ที่เกาะแก้วพิศดารก็ศึกษาภาษาต่างประเทศจากชาวต่างชาติบนเกาะเพื่อให้สามารถเจรจากับชาวต่างชาติ เช่นเจรจากับอุศเรน เจ้าฝรั่งจากลังกาได้ การที่สุนทรภู่แต่งว่าฝรั่งมาอยู่ที่เกาะลังกา ชาวและแหลมมลายู แสดงให้เห็นความรอบรู้เหตุการณ์ร่วมสมัยของสุนทรภู่เนื่องจากขณะนั้นชาวยุโรปเข้ามาสร้างอำนาจในทวีปเอเชียแล้ว

- วันอังคารที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๐ ศาสตราจารย์ ดร.สันติ เล็กสุขุม ภาควิชาศิลป ปรเภทสถาปัตยกรรมศิลป์ สาขาวิชาสถาปัตยกรรม บรรยายเรื่อง “สถาปัตยกรรมศิลป์ไทยโบราณ” ปรากฏพระศรีรัตนมหาธาตุ ลพบุรี เพื่อเพิ่มเติมความเข้าใจ สรุปได้ว่า ปรากฏพระศรีรัตนมหาธาตุมีความสำคัญในฐานะที่รับแรงบันดาลใจจากงานช่างในวัฒนธรรมขอม และมีพัฒนามาก่อนที่จะเป็นต้นแบบให้แก่ปรากฏของวัดที่สร้างเมื่อแรกสถาปนาราชธานีที่กรุงศรีอยุธยา โดยคลี่คลายเรื่อยมาสมัยราชธานี ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นลักษณะเป็นของสมัยราชธานีกรุงรัตนโกสินทร์ ในส่วนของลวดลายปูนปั้นประดับปรากฏพระศรีรัตนมหาธาตุ มีหลักฐานที่แสดงถึงสมัยสร้างและสมัย

ปฏิสังขรณ์ซึ่งคงมีไม่น้อยกว่า ๒ หรือ ๓ ครั้งสำคัญ โดยสัมพันธ์กับงานบูรณะด้านสถาปัตยกรรมของปรากฏพระศรีรัตนมหาธาตุ หนึ่ง ช่วงเวลาสร้างและบูรณะดังกล่าว สอดคล้องกับบรรดาแบบอย่างของเจดีย์บวรารภายในวัดด้วย ผลจากการเพิ่มเติมความเข้าใจในส่วนของสถาปัตยกรรมศิลป์ไทยโบราณ ซึ่งผนวกการตรวจสอบและสอบสวนด้านลวดลายปูนปั้นที่มีประดับอยู่ด้วย และหากมีจิตรกรรมไม่ว่าที่ผนังคูหาหรือที่ผนังงู ก็ย่อมต้องนำมาร่วมศึกษาตรวจสอบด้วยเช่นกัน เพราะจะช่วยให้ได้ข้อสันนิษฐานที่รัดกุมและรอบคอบยิ่งขึ้น และ ศาสตราจารย์วิสิทธิ์ บุษยกุล ราชบัณฑิต ประเภทวรรณศิลป์ สาขาวิชาสันติศึกษา บรรยายเรื่อง “พระพรหมอินทฺ์-พระพรหมพุทฺ์-ท่านท้าวมหาพรหม” คนไทยรับคำว่า “พรหม” จากพระพุทธศาสนาและศาสนาฮินดูมานานแล้ว ปัจจุบัน ภาษาไทยมีคำว่า พรหม ที่ประกอบกับคำอื่น ๆ ใช้ในภาษาไทยเป็นประจำ บางทีก็เป็นคำสมาสจากภาษาเดิม บางทีก็เป็นคำที่เรานำมาประสมกับคำไทยเอง เช่น พรหมโลก พรหมลิขิต พรหมวิหาร พรหมจารี พรหมจรรย์ พรหมสี่หน้า ศาลพระพรหม ท่านท้าวมหาพรหม คำที่ยกมาเหล่านี้อาจตีความได้ว่า พรหมนั้นน่าจะมีส่วนหรือตัวตนที่อาจสัมผัสได้ พระพรหมในคัมภีร์ฤคเวท หมายถึง การสวดมนต์หรือบทสวดมนต์ หรือความปิติที่เกิดขึ้นในการสวดมนต์ พระพรหมในคัมภีร์อุปนิษัท หมายถึง จิตวิญญาณของจักรวาล ไม่ใช่เทพ พระพรหมในพระพุทธศาสนามีทั้งรูปพรหม ซึ่งมีลำดับชั้น ๑๖ ชั้น ดินแดนสูงสุดเรียกว่า “อกนิฏฐภูมิ” บางทีในวรรณคดีไทยเรียกว่า “สวรรค์ชั้นโสฬส” และอรุปรหม ซึ่งเป็นพรหมโลกชั้นสูง ปรากฏว่ายังมีเพียงจิตวิญญาณ ซึ่งมีลำดับชั้น ๔ ชั้น พรหมในศาสนาฮินดูระยะนี้ เป็นการนำหลักการตรีมูรติซึ่งหมายถึง มี ๓ ร่าง เป็นลักษณะของเทพประธานที่ปรากฏร่างได้ ๓ ลักษณะ ส่วนพรหมในคัมภีร์ปุราณะ คือ พระพรหม ผู้สร้าง ท่านท้าวมหาพรหมเป็นชื่อเทวดานที่มฤถนบนบริเวณทิศตะวันตกเฉียงเหนือของโรงแรมเอราวัณ สร้างขึ้นเพื่อขออารมให้คุ้มครองและเป็นที่พักจัดปิดเป่าอุปสรรคทั้งหลาย เป็นที่นับถือของคนจำนวนมาก มีผู้ไปกราบไหว้บูชาเป็นประจำทุกคำคืน จนกระทั่งได้ถูกผู้ไม่ประสงค์ดีนำค้อนไปทำลาย แต่ได้มีการสร้างใหม่แล้ว.

ผู้สนใจบทความดังกล่าวขออนุญาตค้นคว้าได้ที่ห้องสมุดราชบัณฑิตยสถาน ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. ๒๕๕๐

เรียนรู้ “ความรู้” ที่คู่กัน

วงวิชาการศึกษาในโลกไร้พรมแดนปัจจุบันนี้ ได้มีคำนิยามศัพท์และการอธิบายความหมายของคำที่ใช้ในวงการศึกษาไทยที่มีลักษณะเป็นศัพท์สากลอยู่จำนวนมาก แต่ละสถาบันทางครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ต่างก็บัญญัติศัพท์ และอธิบายความหมายแตกต่างกันราชบัณฑิตยสถาน จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ขึ้นเพื่อรวบรวมคำศัพท์ที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย และสืบค้นคำอธิบายจากแหล่ง

ค้นคว้าอ้างอิงต่าง ๆ รวมถึงคำศัพท์ใหม่ที่ใช้ในทางการศึกษามาประมวลและจัดทำพจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ขึ้น

คำที่น่าสนใจซึ่งขอนำเสนอเป็นข้อมูลวิชาการ ๒ คำ คือ คำว่า tacit knowledge และ explicit knowledge มีการบัญญัติและอธิบายไว้ ดังนี้

tacit knowledge ความรู้ฝังลึก : ความรู้จากการปฏิบัติและประสบการณ์เฉพาะตน มีองค์ประกอบ ๓ ส่วน คือ ทักษะ ความเข้าใจ เหตุผล และความรู้ ค่านิยม อุดมการณ์ เกิดจากการที่บุคคลได้ฝึกฝนตนเอง และร่วมกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่มหรือจากสังคม คิดวิเคราะห์จนเกิดเป็นความรู้ที่อยู่ในจิตสำนึกอย่างถ่องแท้ เป็นความรู้ที่ตกผลึกลึกซึ้งซึ่งอยู่ในจิตใจ ทำให้มีความชำนาญเฉพาะตนซึ่งยากที่จะอธิบายแก่ผู้อื่นได้ ความรู้ฝังลึกช่วยให้บุคคลคิดและรู้วิธีปฏิบัติตนถูกต้อง เผชิญสถานการณ์ได้ทันที

explicit knowledge ความรู้แจ้งชัด : ความรู้เชิงทฤษฎีหรือหลักการที่ได้รับการถ่ายทอด สอน อธิบายอย่างเป็นระบบด้วยภาษาวิชาการ เป็นความรู้ที่ผู้รู้ได้ค้นคว้าเรียบเรียง จัดระบบข้อมูลอย่างถูกต้อง

แล้วนำเสนอเป็นข้อเท็จจริง ตำรา สื่อคอมพิวเตอร์ประเภทต่าง ๆ เน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้ประเภทนี้ช่วยให้ผู้เรียนรู้ว่าอะไรคืออะไร และทำไมจึงเป็นเช่นนั้น การนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์จึงต้องรู้จักวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์วิธีการอย่างเหมาะสม

คณะกรรมการฯ ยินดีรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้อ่าน เพื่อนำมาปรับปรุงแนวทางการบัญญัติและอธิบายศัพท์ทางศึกษาศาสตร์ต่อไป.

ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์

ราชบัณฑิต สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง
 ประเภทสังคมศาสตร์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
 ประธานคณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์

เอสเปอแรนโต ภาษาประดิษฐ์นานาชาติ

ภาษาประดิษฐ์เป็นภาษาที่สร้างขึ้นจากความเชื่อว่าภาษาธรรมชาติมีข้อบกพร่องมาก ขาดความคงเส้นคงวา บางทีก็ไร้เหตุผล ภาษาธรรมชาติถือกำเนิดขึ้นมากับเผ่าชาติพันธุ์ต่าง ๆ อย่างภาษาไทย ภาษาจีน ภาษาฝรั่งเศส ภาษารัสเซีย เป็นต้น แต่ภาษาเอสเปอแรนโต (Esperanto) เป็นภาษาประดิษฐ์ที่ตั้งใจให้เป็นภาษานานาชาติ ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อให้คนทั้งโลกใช้เป็นภาษาที่สองหรือภาษาสำรองในการสื่อสารกัน และกัน คำว่า Esperanto หมายความว่า “ผู้หนึ่งซึ่งหวัง” ได้มาจากนามปากกา *Doktoro Esperanto* ของนายแพทย์เชื้อสายยิวชาวโปแลนด์ ชื่อ ลุดวิก ลาซารุส ซาเมนฮอฟ [Ludwick Lazarus Zamenhof (1859-1917)] ผู้ประดิษฐ์ภาษาประดิษฐ์นี้ขึ้นมาเมื่อ ค.ศ. ๑๘๘๗ และตอนนั้นเรียกภาษานี้ว่า *Lingvo Internacia* นายแพทย์ซาเมนฮอฟเป็นคนพูดได้หลายภาษา ทั้ง กรีก โพลิช ฝรั่งเศส ยิดดิช เยอรมัน รัสเซีย ละติน อังกฤษ และฮิบรู ก่อนที่ซาเมนฮอฟจะประดิษฐ์ภาษาเอสเปอแรนโต ได้มีภาษาประดิษฐ์ Volapük มีความหมายว่า “ภาษาโลก” ซึ่งประดิษฐ์โดยบาทหลวงโรมันคาทอลิกชาวเยอรมัน ชื่อ โยฮันน์ มาร์ติน ชเลเยอร์ [Johann Martin Schleyer (1832-1912)] อยู่ก่อนแล้วใน ค.ศ. ๑๘๗๙-๑๘๘๐ ประกอบด้วยคำที่มีรากศัพท์ซึ่งดัดแปลงมาจากภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน สเปน อังกฤษ และอิตาลีเป็นส่วนใหญ่ ตัดเสียง /h, r/ ออกเพราะอ้างว่าคนจีน คนแก่และเด็กออกสองเสียงนี้ ได้ยาก คำนามมีเอกพจน์และพหูพจน์ มีการก ๔ ชนิดคือ กรรตุการก กรรมการก สัมปทานการก และสัมพันธการก กฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ค่อนข้างซับซ้อน ทำให้มีผู้สนใจภาษานี้น้อย จึงเปิดโอกาสให้ภาษาเอสเปอแรนโตเข้ามาเป็นคู่แข่งที่สำคัญ ภาษาเอสเปอแรนโตมีกฎทางไวยากรณ์เพียง ๑๖ กฎ ศัพท์มีรากฐานมาจากภาษาโรแมนซ์ (ฝรั่งเศส สเปน และอิตาลี) และละติน ประโยคประกอบด้วย *ประธาน กริยา และกรรม คุณศัพท์นำหน้านาม* นามลงท้ายด้วย *O* คุณศัพท์ด้วย *A* วิเศษณ์ด้วย *U* และพหูพจน์ด้วย *J* มีพยัญชนะ ๒๓ ตัว (รวมอัมสระแล้ว ๒ ตัว) สระ ๕ ตัว (ได้แก่ /i, u, e, o, a/ แต่ละตัวมีเสียงเดียว ไม่มี

ตัวอักษรใดมีสองเสียง เสียงเน้นหนักอยู่ที่พยางค์รองสุดท้าย ลัทธิวิทยาของภาษาเอสเปอแรนโตใกล้เคียงกับภาษาลาติน กฎทุกอย่างไม่มีข้อยกเว้นหรือกรณีพิเศษ มีรากศัพท์ของคำ ๑๖,๐๐๐ ตัว แต่มีข้อยกพร่องที่สำคัญ คือ ยึดหลักภาษาตะวันตกอย่างเหนียวแน่น ไม่คำนึงถึงภาษาของเอเชียอันเป็นคนส่วนใหญ่ของโลกและภาษาของคนแอฟริกันเลย ภาษาเอสเปอแรนโตแพร่ขยายรวดเร็วในจักรวรรดิรัสเซียและยุโรปตะวันออก ต่อมาแพร่กระจายเข้ายุโรปตะวันตก แล้วต่อไปที่อเมริกา จีน และญี่ปุ่น เมื่อ ค.ศ. ๑๙๐๕ มีการจัดประชุม The First World Congress of Esperanto Speakers ขึ้นที่ Bologne-sur-Mer ที่ประเทศฝรั่งเศส และต่อมามีการประชุมในทุกทวีปของโลกยกเว้นช่วงที่เกิดสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง และครั้งที่สอง ในการประชุมแต่ละครั้งมีผู้เข้าร่วมประชุมมากที่สุด ๖,๐๐๐ คน แต่ทั่วไปอยู่ระหว่าง ๒,๐๐๐-๓,๐๐๐ คน

เอสเปอแรนโตไม่ได้เป็นภาษาประจำชาติของประเทศใด ตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ มีการวางแผนก่อตั้งอาณาเขตอิสระที่ใช้ภาษาเอสเปอแรนโตเป็นภาษาประจำรัฐและใน ค.ศ. ๑๙๖๘ มีจุดประเทศที่เกาะกุหลาบ (Rose Island) ที่ใช้ภาษาเอสเปอแรนโตเป็นภาษาราชการ แต่อยู่ได้ไม่นาน ใน ค.ศ. ๑๙๘๗ (ฉลองร้อยปีภาษาเอสเปอแรนโต) สหประชาชาติประมาณว่ามีคนพูดภาษาเอสเปอแรนโตแปลล้านคนใน ๑๓๐ ประเทศ มีวรรณกรรมภาษาเอสเปอแรนโตประมาณ ๓๘,๐๐๐ เล่ม ในห้องสมุด Holland Park ในกรุงลอนดอน ปัจจุบันเชื่อว่ามีผู้พูดภาษาเอสเปอแรนโตเป็นภาษาแม่ประมาณ ๑,๐๐๐ คน มีผู้พูดภาษาเอสเปอแรนโตได้คล่องประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ คน ถึงสองล้านคน.

ศาสตราจารย์ ดร.อุดม วัชรินทร์ลิขิตต์

ราชบัณฑิต สำนักศิลปกรรม
 ประเภทวรรณศิลป์ สาขาวิชาภาษาศาสตร์

ไวยาณหาคาษาไทย

ถาม คำว่า “อากัปกิริยา” กับ “อากัปกิริยา” คำใดเขียนถูกต้อง มีความหมายอย่างไร

ตอบ คำที่เขียนถูกต้อง คือ อากัปกิริยา หมายความว่า กิริยาท่าทาง

ถาม คำว่า หายสาปสูญ, หายสาบสูญ, หายสาบศูนย์, หายสาปศูนย์ คำใดเขียนถูกต้อง

ตอบ คำที่เขียนถูกต้อง คือ หายสาบสูญ

ถาม คำว่า “สินน้ำใจ” กับ “สินบน” มีความหมายอย่างไร

ตอบ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ความหมายคำว่า สินน้ำใจ ว่า “น. เงิน หรือทรัพย์สินที่เป็นรางวัล.” ให้ความหมายคำว่า สินบน ว่า โบริภาษหมายถึง ทรัพย์สินหรือสิ่งของที่จะให้เป็น เครื่องบูชาคุณ หรือตอบแทนผู้ที่ช่วยเหลือให้สำเร็จตามประสงค์ หากเป็นความหมายในทาง กฎหมาย หมายถึง ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ให้แก่บุคคลเพื่อจูงใจให้ ผู้นั้นกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง ไม่ว่าการนั้นชอบ หรือมิชอบด้วยหน้าที่ นอกจากนี้ยังหมายถึง เงินตราที่จ่ายให้แก่ผู้นำจับ

ถาม คำว่า “ลุ่มเสียด” กับ “ซุ่มเสียด” คำใดเขียนถูกต้อง

ตอบ คำที่เขียนถูกต้อง คือ ลุ่มเสียด เป็นคำนาม หมายถึง กระแสเสียด โบริภาษ เขียนว่า ซุ่มเสียด ก็มี

ถาม คำว่า “อนุญาต” กับ “อนุมัติ” มีความหมายแตกต่างกันอย่างไร

ตอบ คำว่า อนุญาต หมายถึง ยินยอม, ยอมให้, ตกลง
คำว่า อนุมัติ หมายถึง ให้อำนาจกระทำการตามระเบียบที่กำหนดไว้

ถาม คำว่า อุปะโลกล, อุปะโลกล มีความหมายอย่างไร

ตอบ คำว่า อุปะโลกล อ่านว่า อุ-ปะ-โหลก หรือ อุ-ปะ-โหลก หมายความว่า ยกกันขึ้นไป เช่น อุปะโลกลให้เป็นหัวหน้า

ถาม คำว่า “ศิษย์กัณฐิ” มีความหมายอย่างไร

ตอบ คำว่า กัณฐิ เป็นภาษาปาก มีความหมายว่า ที่สนิทเป็นที่ไว้วางใจได้ ศิษย์กัณฐิ จึงหมายถึง ศิษย์ที่สนิทที่ไว้วางใจได้

ถาม คำว่า “กินนอกกินใน, กินบ้านกินเมือง, ฉ้อราษฎร์บังหลวง, คอร์รัปชัน” มีความหมายต่างกันอย่างไร

ตอบ คำว่า กินนอกกินใน หมายถึง เอากำไรในการซื้อขาย ทั้งในราคาและนอก ราคาที่กำหนด คำว่า กินบ้านกินเมือง เป็นภาษาปาก หมายถึง ฉ้อราษฎร์ บังหลวง คำว่า ฉ้อราษฎร์บังหลวง หมายถึง การที่เจ้าพนักงาน เจ้าหน้าที่ เก็บเงินจากราษฎรแล้วไม่ส่งหลวงหรือเบียดบังเงินหลวง
คำว่า คอร์รัปชัน มาจากคำภาษาอังกฤษว่า corruption ไทยนำมาใช้ในความหมายว่า ฉ้อราษฎร์บังหลวง

ถาม คำว่า เสด็จพระราชดำเนินชลมารค, เสด็จพระราชดำเนินทางชลมารค, เสด็จพระราชดำเนินสถลมารค, เสด็จพระราชดำเนินทางสถลมารค, กระบวนพยุหยาตราชลมารค, กระบวนพยุหยาตราทางชลมารค, กระบวน พยุหยาตราสถลมารค, กระบวนพยุหยาตราทางสถลมารค ใช้อย่างไร จึงจะถูกต้อง

ตอบ ใช้ว่า เสด็จพระราชดำเนินทางชลมารค, เสด็จพระราชดำเนินทางสถลมารค, กระบวนพยุหยาตราทางชลมารค, กระบวนพยุหยาตราทางสถลมารค

ถาม ชื่องานฉลองโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระชนมายุ ๘๐ พรรษา ใช้อย่างไร

ตอบ งานเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสสมทวมงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

ราชบัณฑิตยสถาน
สนามเสือป่า เขตดุสิต
กทม. ๑๐๓๐๐

ชำระค่าฝากส่งเป็นรายเดือน
ใบอนุญาตที่ ๑๘๖/๒๕๕๐
ไปรษณีย์ดุสิต

จดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถาน เพื่อเผยแพร่งานวิชาการ
ข่าวสารกิจกรรมต่าง ๆ
ของราชบัณฑิตยสถาน

ที่ปรึกษา นายชรรค์ชัย บุญปาน
นางมณีนรัตน์ ผลิตพันธ์
นางจินตนา พันธุ์พัก
ศาสตราจารย์ นพ.ยงยุทธ วัชรดุลย์
ดร.วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สมควร กวียะ
ศาสตราจารย์พิเศษเสฐียรพงษ์ วรรณปก

จัดทำโดย ศูนย์ประชาสัมพันธ์ ราชบัณฑิตยสถาน
บรรณาธิการ นางสาวสุปัญญา ชมจินดา
กองบรรณาธิการ
นางสาวอารี พลดี นางสาวพรทิพย์ รอดพันธ์
นางสาวปิยรัตน์ อินทร์อ่อน นายอาคม คงทน
นางสาวกระลาภภัทร์ แพรกทอง นางสาวสุกุลศรีรัตน์ ฉ่ำจิตร์ชื่น
นางกนกวรรณ ทองตะโก นางปัญญา มา สุตสาพา
นางสาวกุลศิรินทร์ นาคไพจิตร นายอภิเดช บุญสงค์
นางสาวจินดารัตน์ โพธิ์นอก

พิมพ์ที่ : บริษัท ด่านสุทธาการพิมพ์ จำกัด ๓๐๗ ซอยลาดพร้าว ๘๗ วังทองหลาง
กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐ โทร. ๐ ๒๙๖๖ ๑๖๐๐-๖ โทรสาร ๐ ๒๕๓๙ ๒๕๑๒, ๐ ๒๙๖๖ ๑๖๐๙